

Categorie 5

LICHAMELIJK GEHANDICAPTEN

AAN HARTSTOCHT GEEN GEBREK

Arnold Folkerts en Ada van de Weijer, Nederland, 1995, 34 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

In de videoband wordt op een openhartige en gedurfde manier gepraat over handicap, erotische gevoelens en lichaamsbeleving. Over de last die je kunt hebben van een handicap, maar ook over de lusten en verlangens, de dromen en fantasieën. Al is de werkelijkheid niet altijd zo roze gekleurd, zo blijkt uit de film. Bijvoorbeeld in geval van Frank (28) en Jitty (27), die met hun 10 maanden oude dochter Sachya samenwonen in een Focuswoning. Ze praten openhartig over hun seksleven, de lange voorbereiding die het Jitty - die eenzijdig spastisch is soms kost en die er de oorzaak van is dat tussentijds de zin verdwijnt. Vrijen is, zoals ze zelf zegt een heel gedoe, een soort legpuzzel bijna. Yvon (30) is blind en heeft een onbekende spierziekte. Zij is heel direct in haar contact met mannen, ziet er apart uit en trekt, mede door haar optreden als zangeres in een trio dat smartlappen zingt, sterk de aandacht. Ze laat zich masseren en vertelt intussen hoe ze eraan gewend is geraakt door vreemden aangeraakt te worden. Door de jaren heen is ze voortdurend betast en beklopt door vele doktoren. Volgens haar heeft dat tot gevolg gehad dat ze er lichamenlijk minder gevoelig door is geworden. Aan de andere kant probeert ze dat gevoel weer te stimuleren, niet alleen door massages, maar ook door seksuele hulpmiddelen.

Tenslotte is er John (31), een spasticus in een rolstoel, die sinds zijn 19de in een zelfstandige woongroep in Nieuw Unicum woont. Hij moet bij heel veel dingen worden geholpen, maar leidt toch een actief leven. Hij trekt er zelfstandig op uit met zijn rolstoel, bezoekt cafés en doet aan rolstoeldansen in de disco. Hij valt op mannen en houdt er ook van zich op te maken en vrouwenkieren aan te trekken. 'Aan hartstocht geen gebrek' is een integer portret van vier mensen met een handicap, die ieder op hun eigen manier omgaan met hun hartstochten.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ seksualiteit/ seksuele relaties

AANGEPAST WERK

Remy Vlek, Nederland, 1989, 28 minuten, video.

"Aangepast werk" vertelt het verhaal van vier mensen die ondanks lichamenlijke handicaps toch een actieve rol spelen in het arbeidsproces. Ze hebben alle vier aangepast werk, als uitvloeisel van de zg. WAGW, (de wet die het mogelijk maakt om lichamenlijk gehandicapten of WAO-ers te laten (her)intreden in het arbeidsproces). Het gaat daarbij om arbeidsplaatsen die zijn aangepast aan de handicap van de werknemer.

In de film vertelt een blinde vrouw over de vooroordelen in het bedrijfsleven ten opzichte van mensen met een handicap. Zij werkt zelf als typiste in een bedrijf en maakt daarbij gebruik van een aangepaste computer. Een andere gehandicapte heeft een arbeidsdeskundige ingeschakeld om weer aan het werk te kunnen. Hij loopt moeilijk en heeft om die reden de beschikking gekregen over een elektrisch wagentje. Een ex-timmerman werd door het zware werk in de bouw voor 75% afgekeurd, maar vond een nieuwe baan als leermeester op een LTS/MTS. Een ander kon na een hartinfarct niet meer terug in de ploegendienst en heeft nu een lichtere baan gekregen in hetzelfde bedrijf. De film eindigt met wat algemene informatie over de WAGW, het herplaatsingsbeleid en de rol van de gemeentelijke medische diensten.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ arbeidsrehabilitatie/ wao/ arbeidsongeschiktheid

AMBITIES IN EEN LASTIG LICHAAM

Ada van de Weijer en Arnold Folkerts, Nederland, 1996, 40 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

In deze documentaire over handicap en relaties staan twee verschillende paren centraal: het al meer dan vijftig jaar getrouwde, oudere echtpaar Nijsten uit Limburg, en Yvon en Dagmar - allebei midden dertig- die een lesbische relatie hebben en samen een kind krijgen. Wat ze bijzonder maakt is de manier waarop ze omgaan met hun handicap, elkaar tot steun zijn en niet bij de pakken neerzitten.

Jacques Nijsten (72) werd al op jonge leeftijd slachtoffer van een mijnramp, maar deed daarna nog jarenlang administratief werk, tot hij op z'n 50ste uit zijn rolstoel viel en de WAO inging. Hij wordt bijna z'n leven lang al verzorgd door zijn vrouw, die net als haar man terugkijkt op een bevredigend, maar zwaar leven en die onzeker is over de toekomst. Zij vraagt zich af of ze Jacques nog lang zelf kan blijven verzorgen, maar haar man gruwt van professionele hulp. De handicap van Jacques en het feit dat ze ouder worden maakt het er niet gemakkelijker op. Yvon en Dagmar zijn twee strijdbare gehandicapten die een zo 'normaal' mogelijk leven willen leiden, met werk, sport en een kind. Yvon (35) is sinds haar 26ste blind en is na kunstmatige inseminatie zwanger geraakt. Haar vriendin Dagmar zit in een rolstoel en heeft een baan bij de Gehandicaptenraad. Ze knokken al jaren tegen stigmatisering en ook tegen de vooroordelen die mensen hebben tegen twee gehandicapte lesbische vrouwen die ook nog een kind willen. De zwangerschap en de geboorte van het kind loopt als een rode draad door de film heen.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ emancipatie/ relaties

ANKIE

Wiel Verlinden, Nederland, 1976, 25 minuten, video, video, huur f 35,-, koop f 60,-. Ankie is een meisje van 16, dat slechthorend is. Ze zit op een gewone school en verbergt haar gehoorapparaat onder haar lange haar. Ze vindt het moeilijk om over haar handicap te praten en doet net of er niets aan de hand is. Maar in werkelijkheid heeft ze moeite om mensen te verstaan.

De zaak komt in een stroomversnelling, wanneer ze door een jongen van school gevraagd wordt voor een schoolfeest. Moet ze het hem vertellen of juist niet? Een nichtje raadt haar aan het wel over haar slechthorendheid te hebben en na enige aarzeling doet ze dat en laat Marcel op het schoolfeest haar gehoorapparaat zien. Hij neemt het nogal gemakkelijk op en vraagt haar ten dans. Zij heeft een fijne avond en leert zo beter om te gaan met haar handicap.

Trefw.: slechthorendheid/ aanvaarding

ARTIST'S FANTASY

Laird Sutton, USA, 1975, 15 minuten, Engels gesproken, film, huur f.35,-.

"Artist's Fantasy" geeft een beeld van de gedachten, gevoelens en seksuele mogelijkheden van een spastische man in een rolstoel. Hij masturbeert in de film, waarbij we technieken zien die een ernstig gehandicapte kan gebruiken om seksuele bevrediging te krijgen. De film vormt een goede aanzet voor discussie over zelfbeleving en zelfbevrediging.

Filmkopie in bruikleen van de Gehandicaptenraad.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksualiteit/ masturbatie

AUTOMATISERING, WERK VOOR BLINDEN?

Jan IJzerman, Nederland, 1985, 25 minuten, video.

De toenemende informatiestroom in onze samenleving is een grote handicap voor blinden die alleen maar vertrouwd zijn met braille. Daarom is een systeem ontwikkeld, het Versa Braille of VB-systeem, dat het mogelijk maakt om met behulp van een computer braillegegevens om te zetten in normale schrijfmachinetekst en omgekeerd een getypte tekst te 'vertalen' in een brailletekst. Maar de kern is de VB zelf, een apparaat waarop blinden in braille kunnen lezen en schrijven. De film toont een aantal situaties in werk en onderwijs, waarin VB wordt gebruikt. Gemaakt in opdracht van het Bartiméus (Blinden Instituut) te Zeist.

Trefw.: *lichamelijk gehandicapten/ blindheid/ arbeidsrehabilitatie*

EEN BEEN OM OP TE STAAN

Victorine Habets, Nederland, 1978, 30 minuten, film, huur f.35,-.

Hoofdpersoon is een licht lichamenlijk gehandicapt meisje, dat in een éénouder gezin leeft. Haar moeder accepteert niet, dat haar opgroeiende dochter een eigen leven wil leiden. De film toont de worsteling van het meisje om los te komen, zowel van haar moeder als van haar vriendenkring, die merendeels bestaat uit eveneens gehandicapten.

Trefw.: *lichamelijk gehandicapten/ éénoudergezin/ vriendschap*

BEHINDERTE LIEBE

Marlies Graf, Zwitserland, 1979, 120 minuten, Nederlands ondertiteld, film, huur f 100,-. Als het om seksualiteit gaat hebben mensen met een handicap het vaak extra zwaar. Het levert niet alleen fysieke problemen op, de samenleving verwacht van gehandicapten ook min of meer dat ze zich onthouden van seksuele relaties.

In 'Behinderte Liebe' worden vier lichamenlijk gehandicapten gevolgd, die in een woongroep samen met niet-gehandicapten, proberen uit hun isolement te komen. De groep, waarvan ook regisseur Marlies Graf deel uitmaakte, schreef samen met haar het scenario voor een film, waarin de acceptatie van het eigen lijf en van de mogelijkheden op seksueel gebied duidelijk naar voren komen. Het is een oproep tot verzet tegen moeilijk te doorbreken taboe's, met name het recht op bevrediging van seksuele gevoelens, als onderdeel van een volledige acceptatie van de gehandicapte mens in de samenleving.

Trefw.: *lichamelijk gehandicapten/ seksualiteit/ integratie*

CROSSBAR

John Trent, Canada, 1979, 32 minuten, Engels gesproken, film, huur f.35,-.

"Crossbar" is een korte speelfilm over de veelbelovende atleet Aaron Kornyllo, die bij een bedrijfsongeval een been kwijtraakt en daardoor zijn carrière als hoogspringer wel kan opgeven. Althans daar ziet het aanvankelijk naar uit. Maar Katie, zijn vrouw, weet hem ervan te overtuigen dat hij dan desnoods maar

met één been moet gaan springen. Hij ontwikkelt een eigen springtechniek en slaagt er weldra in om ondanks zijn ene been hoger dan twee meter te springen. Hij haalt zelfs de limiet om mee te doen aan de gewone Olympische Spelen, maar het Nationale Olympisch Comité weigert hem als éénbenige springer in te schrijven en verwijst hem naar de spelen voor gehandicapten. Zijn omgeving reageert furieus, maar Aaron zelf legt zich bij de feiten neer, hij heeft voor zichzelf al bewezen wat hij kan en heeft daar geen medaille meer voor nodig.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ revalidatie/ sport

DON'T TELL THE CRIPPLES ABOUT SEX

Laird Sutton, Verenigde Staten, 1974, 39 minuten, Engels gesproken, film, huur f 35,-. Onder leiding van een seksuoloog voeren vier mensen die spastisch zijn een gesprek over hun seksuele ervaringen en seksuele acceptatie. Ze relateren dit aan het milieu waarin ze opgroeiden en de maatschappij waarin ze trachten te functioneren. Uit wat de gesprekspartners, onder wie een arts en een theologe, elkaar vertellen wordt duidelijk, dat er met name ten opzichte van seksualiteit en handicap nog vele taboes en vooroordelen bestaan.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksualiteit/ taboes/ vooroordeel

DAT KAN IK OOK!

Ton Koole, Nederland, 1991, 20 minuten, video.

"Dat kan ook!" is een film over kinderopvang voor kinderen met en zonder handicap. De film is opgebouwd uit drie delen. Begonnen wordt met de aankomst van een ouder met zijn gehandicapt kind bij een kinderdagverblijf. Als de ouders vertrokken zijn begint het tweede deel, waarin de kinderen en de leidsters te zien zijn op de groep. Daarbij treedt de leidster op als een soort gids en vertelt over haar ervaringen met deze vorm van opvang.

Het laatste deel begint met het ophalen van de kinderen. Hierin komen ouders aan het woord die vertellen over hun ervaringen met de geïntegreerde opvang voor hun kind en hoe zij de toekomst van hun kind zien. De film eindigt met het vertrek van het gehandicapte kind uit het kinderdagverblijf.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ verstandelijk gehandicapten/ integratie/ kinderopvang/ kinderdagverblijven/ mkd

DEKMANTEL

Dan Blokker en Joke Menssink, Nederland, 1985, 47 minuten, film, video.

"Dekmantel" is een film die gaat over het onderwerp seksualiteit en gehandicapt zijn. In de film interviewt Dan Blokker, zelf lichamelijk gehandicapt, vier gehandicapte jongeren over hun ervaringen over en zienswijzen op vriendschap, liefde en seksualiteit. Zo vertelt Barbara over de invloed van een progressieve handicap (multiple sclerose). Ronald is gehandicapt en homoseksueel en Egbert wordt extra gehandicapt in zijn seksuele beleving door zijn geloofsovertuiging. Ten slotte Roelofje, die vertelt over de afhankelijkheid waar je op seksueel gebied mee te maken hebt, met een zware handicap. In "Dekmantel" wordt op een

openhartige manier gepraat over seksualiteit en liefde. Gemaakt in opdracht van het SOG, Werkgroep Noord-Holland.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksualiteit/ liefde/ vriendschap

DISABILITY AND SEXUAL EXPLOITATION

Fiona Hamer en Terry Kelley, USA, 1987, 50 minuten, Engels gesproken, video.

Mensen met een handicap blijken vaker het slachtoffer te zijn van seksueel misbruik dan algemeen wordt aangenomen. Ze zijn kwetsbaarder en hulpelozer en daardoor vaak een ideaal slachtoffer voor onder andere verkrachters. In deze film komen twee gehandicapte vrouwen aan het woord die allebei het slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld. De verhalen van de beide vrouwen worden afgewisseld met commentaar van psychotherapeute Debbie Weiner die vertelt over de traumatische gevolgen van een verkrachting, met name voor gehandicapten. Volgens haar vormen gehandicapten een grotere risicogroep als het gaat om ongewenste seks. Ze hebben minder sociale mogelijkheden gehad om seks te ervaren, zijn er minder op voorbereid en ook vaak protectionistisch opgevoed. In het tweede deel van de film (Solutions and Services) wordt ingegaan op de mogelijkheden die er zijn om je te beschermen tegen ongewenst seksueel gedrag. Bijvoorbeeld door verdedigingstechnieken aan te leren of minder goed van vertrouwen te zijn en alerter te reageren op ongewenste situaties.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksueel geweld

DOEN EN LATEN

Marcel Siegmund, Nederland, 1992, 27 minuten, video .

In deze film vertellen een viertal reumapatiënten hoe deze ziekte hun leven veranderd heeft. Hoe ze ermee hebben leren omgaan en wat ze als gevolg van hun ziekte wel of niet meer kunnen. Niet alleen lichamelijke klachten komen aan de orde (pijn, vermoeidheid), maar ook de psychische en emotionele gevolgen. De fysieke problemen bij het werk of thuis, maar ook de gevoelens van onmacht, angst en depressie. De ziekte heeft hen ertoe gedwongen hun leven anders in te richten en professionele hulp of hulpmiddelen te zoeken. Samen met verpleegkundigen, artsen, het kruiswerk, ergo- en fysiotherapeuten en, niet te vergeten, medepatiënten hebben ze oplossingen gevonden voor hun specifieke handicaps. De film eindigt met een aantal algemene tips voor reumapatiënten, uiteenlopend van oefeningen of een goed dieet tot allerlei trucjes en handigheidjes om de ongemakken als gevolg van deze pijnlijke ziekte de baas te blijven. Gemaakt in opdracht van de Stichting Regionaal Kruiswerk 'Mark en Maas' in Oosterhout.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ reumatoïde arthritis/ zelfhulpgroepen

DYSTONIA

Barnett Addis, USA, 1982, 29 minuten, Engels gesproken, video.

Een film over Dystonia Musculorum Deformans, kortweg "Dystonia" genoemd. Een neurologische afwijking die ernstige motorische stoornissen kan veroorzaken, onder andere bij het lopen en het spreken. Het is een progressieve ziekte die echter het gevoelsleven en het intellect geheel in tact laten, al komen dystoniapatiënten vaak in een sociaal isolement terecht met alle (psychische) gevolgen van dien. In de film worden zes dystoniapatiënten met uiteenlopende leeftijden van jong tot oud geportretteerd, terwijl twee deskundigen commentaar geven over dit vaak verkeerd gediagnosticeerde ziektebeeld. De film is zowel bedoeld voor hulpverleners als voor een algemeen publiek.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ neurologie/ isolement/ motorische functies

EEN OP DE ZOVEEL

Nederland, 1983, 30 minuten, video.

Deze videoband heeft als doel een discussie op gang te brengen over wat er tussen mensen (cliënten en hulpverleners) gebeurt, die elk vanuit hun eigen positie betrokken zijn bij vragen rond een ontwikkelingsachterstand bij kinderen. De film concentreert zich op twee echtparen met een motorisch gehandicapt kind, van wie het ene tevens een ontwikkelingsachterstand heeft. Getoond wordt het proces van vroegtijdige onderkenning en diagnostiek, en de weg die de ouders hebben moeten gaan toen zij vermoedden dat er iets aan de hand was met hun kind. Gemaakt in opdracht van de Landelijke commissie Vroegtijdige Onderkenning Ontwikkelings-stoornissen (VTO). Meer informatie in de film "VTO-moet".

Trefw.: ontwikkelingsstoornissen/ vto/ motorische functies

EVERT, EEN MEERVOUDIG GEHANDICAPTE JONGEN

Jan IJzerman, Ned., 1985, 25', video.

"Eef" is meervoudig gehandicapt. Hij is blind en heeft een zwak denkvermogen. Hij woont samen met tien andere gehandicapten in een tehuis. Overdag gaat de groep met de bus naar de Bartimèushage in Doorn om daar te spelen. De film laat beelden zien van het kringgebeuren aldaar, terwijl een commentaarstem het gedrag van Eef analyseert. Om uit te vinden hoe Evert zich als blinde oriënteert, krijgt hij oriëntatiehulp. Ook in een verfilmde stafbespreking komt dit aspect van gedragsanalyse terug. Waarom doet iemand wat hij doet, waarom wordt iemand boos, wat steekt daar precies achter? Op deze vragen wordt geprobeerd een antwoord te vinden om het leven van meervoudig gehandicapten beter te kunnen interpreteren en hun leven zo aan te passen dat zij zich onafhankelijk kunnen bewegen. Deze film werd gemaakt in opdracht van de Z-opleiding.

Trefw.: lichamelijk/zintuigelijk gehandicapten/Z-opleiding

HANDICAPBILLEDER

Stine Korst, Denemarken, 1985, 40 minuten, Nederland ondertiteld, film, video.

In 'Handicapbilleder' wordt op een ontroerende en relativerende wijze het 'gehandicapt zijn' in beeld gebracht. De film volgt vijf jongeren met een handicap. Zij vertellen over de manier waarop zij zich redden in het dagelijks leven en hoe ze omgaan met hun handicap. Alle vijf proberen ze een zo normaal mogelijk leven te leiden en verlangen, net als iedereen, naar liefde en geborgenheid, vriendschap, gezelligheid en privacy. Humor en erotiek worden daarbij niet geschuwd. Het maakt 'Handicapbilleder' tot een heel persoonlijke film. Een fascinerend, humaan document over mensen die er, ondanks enorme lichamelijke beperkingen, in slagen zichzelf te zijn. De film werd in 1987 bekroond als beste korte documentaire op het Festikon Filmfestival.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ relaties/ adolescenten/ aanvaarding

HOOGVLIAGER

Jelle van Doornik, Ned., 1985, 58', film/video.

Centrale figuur in deze speelfilm is Toon. Hij werkt als hijskraanmachinist in de haven. Daarnaast is hij in zijn vrije tijd verzot op "hanggliden", van een berg afvliegen met behulp van een soort reuzenvlieger. Door zijn lef en deskundigheid is hij op zijn werk kandidaat voor een belangrijke klus in Brazilië. Maar dat verandert wanneer hij onverwachts een epilepsie-aanval krijgt. Zijn wereld stort in elkaar: Brazilië, het werken op de hijskraan en het hanggliden kan hij vanaf dat moment vergeten. Hoewel hij zich prima voelt moet hij leren leven met de constante dreiging van epilepsie. Hij wordt er onzeker van, onberekenbaar en agressief. Er ontstaan spanningen in zijn huwelijk. Vrienden en familie willen hem helpen, maar weten niet goed hoe. Deze film werd gemaakt in opdracht van de Federatie voor Epilepsiebestrijding. Bekroond als beste speelfilm tijdens Festikon '85.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/Federatie voor Epilepsiebestrijding

IF EVER TWO WERE ONE

Laird Sutton, Verenigde Staten, 1974, 14 minuten, non-verbaal, film, huur f 35,-.

Een man met een lage dwarslaesie en zijn niet-gehandicapte vrouwelijke partner, beiden begin dertig, hebben geslachtsgemeenschap met elkaar. Ze hebben samen bepaalde vormen en technieken gevonden om volledig van elkaar te genieten.

De film toont expliciet de lichamelijke beleving van seks.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksualiteit

IK HOU VAN LAWAAI

Bob Entrop, Nederland, 1993, 80 minuten, video.

'Ik hou van lawaai' is een lange, speelse documentaire over de verschillen in beleving tussen blinden en zienden. Centraal in de film staan twee tieners: Bas, die al vanaf zijn geboorte blind is en Brechje, dochter van regisseur Bob Entrop, die gedurende de film zich probeert in te leven in de wereld van een blinde leeftijdgenoot. Over en weer vertellen ze elkaar ongedwongen en spontaan over hun manier van leven en beleven. Door de ogen van Brechje kijken we mee naar de wereld van Bas, die geleerd heeft in plaats van zijn ogen vooral zijn oren en andere zintuigen te gebruiken om zich een beeld te vormen van de wereld om hem heen.

Een beeld dat soms behoorlijk kan afwijken van de werkelijkheid zoals blijkt wanneer Bas tijdens een bezoekje aan Rotterdam, met behulp van videotrucages zijn 'kijk' op de omgeving schetst. Als Brechje hem vervolgens vertelt hoe de omgeving er in werkelijkheid uitziet, is hij wel verrast, maar zit er verder niet mee dat hij een ander 'beeld' heeft. Hij beleeft het op een andere manier en geniet bijvoorbeeld veel meer via zijn oren; vandaar ook de titel van de film. Dat hij als blinde even intens kan genieten van het leven als Brechje blijkt wanneer ze één voor één als duopassagier een parachutesprong mogen maken. Brechje doet het bijna in haar broek van angst en Bas vindt het geweldig. Zo beleven ze ook ieder op hun eigen manier een tripje naar Singapore. Bas geniet zichtbaar van de wind boven op een wolkenkrabber, de geluiden op straat, het eten met stokjes en de geuren van een oosterse markt.

Regisseur Bob Entrop laat in deze film twee jongeren op een intensieve manier naar elkaar kijken om elkaars wereld beter te leren doorgronden. Hij doet dat heel letterlijk door Brechje met een videocamera haar ontmoetingen en ervaringen met Bas te laten registreren en deze beelden als een soort film in de film te gebruiken. Het levert in zijn totaliteit een levendig beeld op van twee jonge mensen van wie er een weliswaar gehandicapt is, maar die op zijn manier net zo geniet van het leven als de ander.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ blindheid/ jeugd

IK KAN NIET STOPPEN

Barbara Adams en Adam Seligman, USA, 1984, 14 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

"Ik kan niet stoppen" is een speciaal voor de jeugd gemaakte voorlichtingsfilm over de ziekte van Gilles de la Tourette, het zogenaamde Tourette-syndroom. De film laat enkele kinderen aan het woord die lijden aan Tourette, terwijl filmacteur William Shatner in zijn algemeenheid iets vertelt over 'tics' en andere kenmerken van het Tourette-syndroom. Daarna maken we kennis met Adam Seligman, een schrijver, die vloekt en de hele tijd spuugt omdat

hij geen controle heeft over zijn gezichtsspieren. Niet alleen leidt dat in zijn dagelijkse omgang met mensen tot irritaties, hij wordt er ook nog eens doodmoe van. Jeff Baffiani, een olympisch atleet, zegt dat hij tijdens het sporten, door de concentratie, zijn tics gedeeltelijk kan onderdrukken. Maar de meesten lukt het niet om hun ongewenste uitingen of lichaamsbewegingen onder controle te krijgen. Ze worden er op school om geplaagd en uitgelachen. Deze film is bedoeld om daar een eind aan te maken en begrip te kweken voor mensen die lijden aan het Tourette-syndroom. Gemaakt in opdracht van de Tourette Syndrome Association in Amerika en in Nederland uitgebracht door Stichting Gilles de la Tourette.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ gilles de la tourette-syndroom

KINDEREN VAN JE KEUZE

Yvonne Feller, Nederland, 1991, 30 minuten, video.

In deze videoband wordt een portret gegeven van twee gezinnen waarin naast de eigen kinderen, ook een gehandicapt pleegkind is opgenomen. In beide gevallen fungeerde de voogdijvereniging William Schrikkerstichting als bemiddelaar tussen kind en pleeggezin. Het ene gezin heeft naast de twee eigen kinderen een mongooltje geadopteerd. Allebei de pleegouders werken in de zwakzinnigenzorg en zijn ervan overtuigd dat kinderen met het syndroom van Down beter af zijn in een gezin. Ze krijgen er vaak meer aandacht, waardoor ze zich beter ontwikkelen. Het andere gezin had al vier kinderen, voordat ze ja zeiden tegen een pleegkind. Ze hadden niet speciaal gekozen voor een kind met een handicap, maar het beviel zo goed dat in de loop der jaren besloten werd nog drie kinderen met een handicap in huis op te nemen.

Trefw.: pleegkinderen/ pleeggezin/ lichamelijk gehandicapten/ verstandelijk gehandicapten/ adoptie

KLEIN MANKEMENT GEEN BEZWAAR

Rob van der Linden, Nederland, 1989, 4x15 minuten, video.

'Klein mankement geen bezwaar' bestaat uit vier interviews van Ageeth Scherphuis, met mensen die vertellen over het onbegrip voor de seksuele verlangens van lichamelijk gehandicapten en de mogelijkheden die er zijn om mensen op dat gebied te helpen. In deel 1 praat zij met Margret Schreuder, gehandicapt vanwege een gewrichtstuberculose, die spreekt over haar jeugdervaringen op het gebied van de seksualiteit. Een jeugd in een sanatorium waar seksuele gevoelens taboe waren en op alle mogelijke manieren werden onderdrukt. Ze vertelt over de strijd die ze gevoerd heeft om het taboe rond handicap en seksualiteit te doorbreken. Ook praat ze over haar ervaringen als 'hulpverleenster' (onder andere bij de NVSH) en het moment waarop ze het plotseling emotioneel niet meer aankon. In deel 2 komt René Vercoutre aan het woord, zelf zwaar gehandicapt, die informatie geeft over de activiteiten van de SAR, de Stichting Alternatieve Relatiebemiddeling. Vercoutre vertelt over de 'dienstverleensters' van de SAR en wat de 'klanten' kunnen verwachten voor hun geld. Duidelijk is dat niet commercialiteit maar idealisme de boventoon voert. Datzelfde geldt voor de activiteiten van Nel Kiene, die geïnterviewd wordt in deel 3. Zij ging voor haar zoon van 22 (die de spraak mist) op zoek naar een partner en zocht contact met relatiebureaus. Deze gaven niet thuis. Daarop plaatste ze een contactadvertentie, die zoveel reacties opleverde dat ze van lieverlee zelf ging bemiddelen tussen gehandicapten die op zoek zijn naar een partner. Daarbij gaat het om vriendschap, een relatie, maar soms ook louter om seks. In deel 4 tenslotte komt Joop van der Heyden aan het woord. Hij is 56, rolstoeler, licht spastisch en alleenstaand. Sinds een tijdje maakt hij, om in zijn seksuele behoeften te voorzien, gebruik van de diensten van Hanja, een hulpverleenster die elke drie weken bij hem langskomt. Hij vertelt over hun 'ceremonieel', waarin geen plaats is voor verliefdheid omdat

het gaat om een zakelijke verhouding. Maar hij voelt zich er gelukkig bij en is dik tevreden over de hulp van Hanja, die dit samen met twee collega's voornamelijk doet uit idealisme.
Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ seksuele relaties/ interviews(vorm)

LANGER GANG

Yilmaz Arslan, Duitsland, 1992, 80 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

In een groot revalidatiecentrum voor lichamelijk gehandicapten in Duitsland probeert een groepje jeugdige bewoners kleur te geven aan de dagelijkse routine in het doolhof van gangen en kamers. Op een sobere, realistische manier in beeld gebracht door de van oorsprong Turkse theatermaker en cineast Yilmaz Arslan, die zelf vanwege een handicap een groot deel van zijn leven in ziekenhuizen en revalidatiecentra heeft doorgebracht. Arslan weet dus waarover hij het heeft, wanneer hij in 'Langer Gang' een beeld schetst van het leven van een stuk of tien bewoners. Van hun dromen, hun woede, hun soms onverklaarbare agressie, hun seksuele verlangens en hun onderlinge relaties.

Min of meer centraal staat Didi, een lilliputter zonder armen, die net als zijn vriendin Nesrin, een verbindende rol speelt tussen de andere bewoners. Seks blijkt een belangrijke drijfveer te zijn. Niet alleen in de relatie tussen Didi en Nesrin, maar ook bij andere bewoners, hoewel er ook bewoners zijn die hun toevlucht zoeken bij God of marihuana. De wereld van de gehandicapten verschilt wat dat betreft niet zoveel van de 'gewone' wereld. Wat ongewoon is, is de onnatuurlijke omgeving van dit immense, onpersoonlijke revalidatiecentrum, waarin iedereen vertwijfeld op zoek is naar een beetje geluk, aandacht en tederheid, maar vaak overweldigd wordt door gevoelens van eenzaamheid, wanhoop en onvermogen.

Cineast Yilmaz Arslan heeft geen enkele poging gedaan het leven mooier voor te stellen dan het is. Tegenover het seksuele verlangen staat seksueel onvermogen, tegenover tederheid seksueel geweld. Opmerkelijk zijn de momenten van openlijke agressiviteit, het afreageren van onlustgevoelens op een ander. Volgens Arslan een teken van 'normaliteit', in een wereld die niet abnormaler is dan de wereld daarbuiten.

'Langer Gang' werd vertoond en bekroond op diverse filmfestivals in binnen- en buitenland. Ook werd de film genomineerd voor de Deutsche Bundesfilmpreis 1993.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ relaties/ seksualiteit

LIKE OTHER PEOPLE

Engeland, 1972, 37', film, Nederlands ondertiteld.

Margaret en Willie, de twee centrale figuren in deze film, zijn spastisch. Zij wonen in een tehuis. Hun grootste verlangen is, zoveel mogelijk als andere mensen te leven, te werken, te beminnen, te trouwen en privacy te hebben. De film heeft ten doel hiervoor begrip te kweken en te laten zien dat dit kan. Margaret en Willie's ontroerende liefdesgeschiedenis is het hoofdthema.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/emancipatie

MET HET OOG OP DE DREMPEL

René van Nie, Ned., 1977, 35', film/video.

Met een flinke dosis humor - en daardoor taboe-doorbrekend - heeft de cineast het probleem van het lichamelijk gehandicapt zijn onder de loupe genomen. Kritiek wordt geleverd op het feit dat de maatschappij geen rekening houdt met de behoefte aan zelfstandigheid en onafhankelijkheid; voorzieningen welke aan deze behoefte van de gehandicapte tegemoet zouden komen, zijn in het gewone dagelijkse verkeer niet getroffen. De film kijkt kritisch aan tegen "Het Dorp"; op zichzelf een goede zaak, maar in zekere zin een noodzakelijk kwaad, omdat het "mindervalide" zijn hier nadruk krijgt door de collectiviteit. Een pleidooi wordt

gevoerd voor aangepaste woonvoorzieningen in de maatschappij. Gemaakt in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Revalidatie.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/taboe/r

Revalidatie

MIJ MANKEERT NIETS

Diego Pos, Nederland, 1990, 15 minuten, video.

Wat betekent het voor een gezin als één van de ouders opeens in een rolstoel terecht komt? Het overkwam het echtpaar Chris en Ger toen Chris tijdens een vakantie in Spanje een ernstig ongeluk kreeg en als een gehandicapte man weer thuis kwam. Ze vertellen afwisselend over de fysieke en psychische belasting die dit tot gevolg heeft gehad, de revalidatieperiode en de daarbij horende verveling, de aanpassingen in huis, en ook de noodzaak om niet alleen de belangen van de revalidant te laten prevaleren in huis. Ger memoreert ook de gevoelsmatige veranderingen die het ongeluk teweeg heeft gebracht en de moeite die het gekost heeft om te accepteren wat er gebeurd is en samen het lot te dragen.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ gezinnen/ revalidatie

MOET JE HOREN

Frans Kuipers, Nederland, 1984, 52 minuten, video.

"Moet je horen" is een film over de zorg voor visueel gehandicapten. Een film met praktijkvoorbeelden rond een vijftal blinde of slechtziende kinderen variërend in de leeftijd van peuter tot puber. De film laat voorbeelden zien van ambulante onderwijskundige begeleiding in het gewone basis- en voortgezet onderwijs en daarnaast de opvang in scholen voor blinden en slechtzienden. Op de blindenschool ligt het accent naast het aanleren van braille onder meer op het stimuleren van activiteiten buiten de beschermde omgeving. Ook wordt geprobeerd remmingen weg te nemen door speciaal bewegingsonderwijs. Gemaakt ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van het Theofaan Instituut voor blinden en slechtzienden te Grave.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ blindheid/ revalidatie/ onderwijs

NIET ALLEEN DOOF

Franklin Hamers, Nederland, 1985, 31 minuten, video.

"Niet alleen doof" is een documentaire over de opvang van dove, meervoudig gehandicapte kinderen in een gezinshuis. Het gezinshuis in de film bestaat uit een gezin van zeven kinderen van wie er vier niet alleen doof, maar ook verstandelijk of lichamelijk gehandicapt zijn. Centraal in de film staan Marcel (11) en zijn gezinsmoeder Wiljo. De film laat zien wat doofheid voor Marcel betekent. Ook heeft hij als gevolg van vroegere ervaringen, last van extreme verlatingsangst. Hoe gaat de moeder daarmee om en hoe communiceert zij met Marcel, dat zijn de hoofdlijnen in deze film. Gemaakt in opdracht van het Orthopedagogisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam.

Trefw.: meervoudig gehandicapten/ doofheid/ gvt/ communicatie

NIETZEGGEND-WELSPREKEND

Thijs Chanowski, Nederland, 1982, 50 minuten, video.

"Nietszeggend-welsprekend" is een film over het gebruik van de 'Bliss' symbolentaal voor gehandicapten: een eigen 'taal' om met gehandicapten te kunnen 'praten'. De film geeft eerst een uitleg van de symbolentaal en laat vervolgens een aantal praktijkvoorbeelden zien en het gebruik ervan. Veel aandacht wordt in de film ook besteed aan de motivatie van de ouders om

hun kind de symbolentaal te leren in plaats van een alleen voor de ouders zelf te begrijpen gebarentaal. Een logopediste onderstreept nog eens het belang van de (internationale) Bliss symbolentaal en van een goede communicatie voor gehandicapten. Gemaakt in opdracht van revalidatiecentrum De Trappenberg in Huizen.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ gebarentaal/ communicatie

NOG ZO'N KIND?

Hans Otto, Nederland, 1988, 25 minuten, video.

"Nog zo'n kind?" is een film in de serie Vroegtijdige Onderkenning van Ontwikkelingsstoornissen, met ditmaal de nadruk op erfelijke aandoeningen. In de film komen zowel erfelijkheidsonderzoek en -voorlichting uitvoerig aan de orde, alsook het zg. 'slecht nieuwsgesprek' dat de huisarts vaak moet voeren met ouders van kinderen die een (erfelijke) afwijking blijken te hebben. Centraal in de film staan enkele patiënten die lijden aan cystic fibrosis (CF), een ernstige longziekte. Aan het woord komen ouders, artsen en patiënten en een klinisch geneticus van een centrum voor erfelijkheidsvoorlichting, die onder andere vertelt over de ontwikkelingen in het erfelijkheidsonderzoek. Gemaakt in opdracht van de Stichting Voorlichting Vroegtijdige Onderkenning Ontwikkelingsstoornissen (VTO). Meer informatie over VTO in de film "VTO moet".

Trefw.: vto/ erfelijkheid

NOODWEER

Joke Menssink, Ned., 1987, 28', video.

"Noodweer" is een korte speelfilm over de relatie arts en patiënt. Over de vaste patronen, de wederzijdse verwachtingen, de teleurstellingen en de frustraties zowel bij de arts als bij de patiënt. De hoofdfiguur in deze film is de denkbeeldige internist Dr. Koks (gespeeld door Ben Hulsman), die letterlijk en figuurlijk achtervolgd wordt door zijn patiënten. Hij hoort stemmen en ziet gezichten en wordt voortdurend geconfronteerd met twee patiënten die met hem discussiëren over de zorg voor zijn patiënten. In het tweede deel van de film zien we Dr. Koks terug achter een lessenaar, met zijn handen vastgebonden aan touwen, machteloos toekijkend hoe patiënten met elkaar praten en bakkeleien over hun ziektes en handicaps. "De dokter heeft gezegd" is een steeds terugkerend gezegde. Hij geeft zijn patiënten een (schijnbare) houvast en laat zich niet uit over zijn eigen twijfels en onzekerheden. Hij mag niet falen en moet zekerheden geven die er soms niet zijn. Totdat hij aan het slot van de film uit zijn traditionele rol valt en toegeeft aan zijn eigen gevoelens van angst en onzekerheid.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten

OMDAT HET WAAR IS DAT ER LIEFDE BESTAAT

Victorine Habets, Nederland, 1974, 9 minuten, film, huur f 35,-.

'Omdat het waar is dat er liefde bestaat' werd gemaakt door studenten van de Nederlandse Filmacademie, die met deze film het taboe wilden doorbreken rond handicap en seksualiteit. De film geeft een indruk van de moeilijkheden die jonge mensen met een handicap kunnen ondervinden bij het zoeken naar liefde, tederheid en seksuele beleving. Alleen door goede samenwerking en begrip tussen mensen met een handicap en hun verzorgenden kunnen concrete problemen worden overwonnen.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ seksuele relaties

EEN ONGEKEND GENOEGEN

Pleun Sevens, Nederland, 1990, 20 minuten, video.

In gezinnen waar een gehandicapt kind thuis woont, is vaak behoefte aan praktische ondersteuning bij de dagelijkse gang van zaken. In deze behoefte aan thuishulp wordt deels voorzien door beroepskrachten van instellingen voor gezinsverzorging, kruiswerk of sociaal pedagogische diensten. Maar een belangrijk deel van de praktische hulpverlening wordt geboden door vrijwilligers. Daarbij moet worden gedacht aan zaken als oppassen, eten geven, vervoer en vrijetijdsbesteding. Thuishulpcentrales brengen de hulpvragende gezinnen in contact met vrijwilligers die deze hulp willen geven.

Een ongekend genoeg" is een film over deze vorm van thuishulp door vrijwilligers in gezinnen met een verstandelijk, lichamelijk of zintuiglijk gehandicapt kind. De film geeft een kijkje in vier gezinnen waar hulp wordt geboden. Ouders en vrijwilligers vertellen hoe zij deze samenwerking ervaren. Aan het eind van de band wordt informatie gegeven over hoe men aan deze vorm van vrijwilligerswerk kan deelnemen en welke steun daarbij wordt gegeven vanuit de Thuishulpcentrales. Gemaakt in opdracht van de Thuishulpcentrale Utrecht.

Trefw.: verstandelijk gehandicapten/ lichamelijk gehandicapten/ vrijwilligers/ maatschappelijke dienstverlening/ thuiszorg

ONRUST IN BOSCHLUST

Nederland, 1982, 9 minuten, film, huur f.35,-.

Een getekende animatiefilm waaruit duidelijk wordt dat het niet vanzelfsprekend is dat bewoners in internaten seksueel worden voorgelicht, laat staan dat ze onderling seksuele relaties hebben.

Filmkopie in bruikleen van de Gehandicaptenraad.

Trefw.: gvt/ seksuele voorlichting

OP EIGEN BENEN

Jan IJzerman, Nederland, 1993, 40 minuten, video.

'Op eigen benen' is een videoband over de bewegingsontwikkeling van blinde kinderen van 0-6 jaar. De film valt in drie delen uiteen: theorie, kenmerken en stimulering. In het eerste deel zien we hoe blinden het bewegen in de ruimte ervaren. Bij hen moet de informatie van andere zintuigen komen (tast, gehoor). Bij blinde kinderen komt hierdoor de motorische ontwikkeling langzamer op gang. In het tweede deel wordt dit aangetoond door de ontwikkeling van een blinde baby te observeren. Aan de hand van verschillende voorbeelden wordt de 'kwaliteit van het bewegen' getoond. In het derde deel van de film worden voorbeelden gegeven hoe een blind kind het best kan worden gestimuleerd: bij het zich leren oprichten, het zitten, het staan, kortom het zelf in beweging komen om daarna de ruimte in te gaan. Kinderen zoeken zelf oplossingen om het niet-zien te compenseren, maar de opvoeder (en de omgeving) spelen een heel belangrijke rol. Een voelbare en hoorbare omgeving is belangrijk, evenals het voortdurend stimuleren van het kind. De opvoeder moet het kind als het ware steeds tot bewegen uitlokken, prikkelen en simuleren en zichzelf ook goed inleven in de wereld van de blinde. Naast een goede en heldere theoretische inleiding geeft de film een groot aantal tips en praktische voorbeelden voor ouders en verzorgers van jonge blinde kinderen.

Trefw.: motorische functies/ blindheid/ kinderen/ zuigelingen

OP WEG NAAR WEERKLANK

Henk Jansen, Nederland, 1994, 20 minuten, video.

Korte documentaire over 'Weerklank', een landelijk opererend centrum voor observatie en begeleiding van kinderen en jong volwassenen met een auditieve en verstandelijke handicap. In 'Weerklank' worden enkele tientallen kinderen en jongeren begeleid die in leeftijd variëren van drie tot vijftientig jaar. Dit gebeurt in negen leefgroepen en in het activiteitencentrum De Kameleon. 'Weerklank' heeft een diagnostische en een ondersteunende functie en verzorgt tevens 24-uurs begeleiding en opvang. Een individueel zorgplan is de leidraad van de verzorgingsfilosofie, zowel in 'Weerklank' zelf, als ook bij ouders thuis. Deze individuele begeleiding is zeer intensief en ontwikkelingsgericht, en wordt ondersteund door vele verschillende therapieën. De deskundigheid van 'Weerklank' kan ook worden ingezet waar de woon- en werksituatie wel toereikend is. Een pedagogisch medewerkster van 'Weerklank' geeft praktische pedagogische gezinsbegeleiding bij familie thuis om een individueel zorgplan ter plaatse aan te bieden. Dit plan behelst advies en ondersteuning in de communicatie tussen kind en ouders.

Trefw.: verstandelijk gehandicapten/ doofheid/ slechthorendheid/ jeugd

DER PANNWITZBLICK

Didi Danquart, BRD, 1991, 90 minuten, Duits gesproken/Engels ondertiteld, video.

'Der Pannwitzblick' is een indringende film over de problematiek van het kijken naar gehandicapte mensen. Pannwitz was een door de Italiaanse schrijver en ex-Auschwitz gevangene Primo Levi beschreven KZ-arts, die met zijn blik kon oordelen over leven en dood van gevangenen. Deze 'blik' bestaat voor gehandicapten nog steeds. Daarover vertellen in deze film een aantal gehandicapte mensen. Hun verhalen worden afgewisseld met beelden uit propagandafilms van het Derde Rijk waarin de houding van het nationaal-socialisme met betrekking tot gehandicapt zijn en euthanasie ondubbelzinnig duidelijk wordt. De Nazifilms suggereren dat een zg. 'genadige dood' het beste was voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke handicap. Ook nu zijn er nog mensen die er zo over denken. Aan het woord komen de heer Atrott, voorzitter van de 'Deutsche Gesellschaft für Humanes Sterben' en de wetenschapper Singer. Deze laatste pleit voor euthanasie bij kinderen wanneer zij met zware handicaps geboren worden. 'Der Pannwitzblick' is geen conventionele, informatieve documentaire maar een film die met behulp van een uitdagende beeldkeuze en een originele vormgeving de conventionele 'blik' op de gehandicapte mens ter discussie wil stellen.

Trefw.: verstandelijk gehandicapten/ lichamelijke gehandicapten/ euthanasie

PINS AND NEEDLES

Barbara Chobocky, Australië, 1980, 38 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

Genni Batterham, een Australische studente, raakte op haar 24e verlamd als gevolg van multiple sclerose. De ziekte overviel haar en maakte haar in toenemende mate afhankelijk van haar omgeving. De film volgt de emotionele strijd die zij met zichzelf voert. Angst en berusting, verontwaardiging en wanhoop wisselen elkaar daarbij af. Bovendien wordt ze geconfronteerd met de onverschilligheid van de samenleving ten opzichte van mensen met een handicap. Ze wordt opstandig en gaat letterlijk de strijd aan met die samenleving, onder meer door actie te voeren voor toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor gehandicapten. Met de haar overgebleven mogelijkheden probeert ze haar leven toch nog zo zinvol mogelijk te maken.

Trefw.: ms/ aanvaarding

POSSIBILITIES

Laird Sutton, USA, 1973, 12 minuten, Engels gesproken, film, huur f.35,-.

"Possibilities" geeft een beeld van de seksuele mogelijkheden van een man met een hoge dwarslaesie. De handicap van de man is het gevolg van een ongeval. Op de geluidsband vertelt hij over de gevolgen die dit heeft gehad voor zijn seksleven. Door zijn handicap heeft hij een alternatieve vorm van seksualiteitsbeleving moeten zien te vinden. De film toont expliciete seksuele handelingen, zoals het stimuleren van borsten, strelen en orale seks in verschillende houdingen. Filmkopie in bruikleen van de Gehandicaptenraad.
Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ seksuele relaties/ seksueel gedrag

SMÄRTGRÄNSEN (Wat blijft is de pijn)

Agneta Elers-Jarleman, Zweden, 1983, 80', film, Nederlands ondertiteld.

Deze lange documentaire, die met veel succes op internationale filmfestivals is vertoond, gaat over een Zweedse cineaste wier vriend zwaar lichamenlijk en geestelijk gehandicapt raakt na een auto-ongeluk. De film volgt het tweetal op de voet in de moeilijke jaren die volgen op het ongeval en het proces dat ze beiden doormaken. Jaren waarin hun liefdesrelatie ernstig op de proef wordt gesteld en waarin de vrouw voor de keus komt te staan om door te gaan met een zwaar gehandicapte man, voor wie in de bestaande instituties geen goede opvang- en revalidatiemogelijkheden zijn, of te kiezen voor een ander leven, met alle schuldgevoelens vandien. Het bijzondere van de film is dat filmmaakster Agneta Elers-Jarleman het heeft aangedurfd het proces waar zij en haar vriend middenin zaten vijf jaar lang te filmen. De twijfels, de wanhoop, het verdriet, de gelatenheid en de pijn. In Zweden bekroond als beste film van het jaar 1984.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten//ongeluk/relatie

SNEEUWVAL

Beer Boneschansker, Nederland, 1994, 20 minuten, video.

'Sneeuwval' is een korte speelfilm waarin een moeder met een meervoudig gehandicapt kind centraal staat. De moeder is geestelijk (en lichamenlijk) dag en nacht bezig met haar gehandicapte dochter. Ze kan niet beantwoorden aan het beeld dat normaliter van een moeder bestaat. Dit heeft tot gevolg dat haar verhouding tot de buitenwereld, haar werk, haar omgeving, verstoord raakt. Vooral haar echtgenoot wordt regelmatig geconfronteerd met de zorgelijke en gespannen houding van zijn vrouw. In feite heeft de moeder de geboorte van haar gehandicapte dochter nooit kunnen verwerken. Het is haar allemaal teveel, zij heeft geen greep meer op haar eigen leven en onbewust verlangt zij bevrijd te worden van de last van het moeten opvoeden van een geestelijk niet volwaardig kind. Daarbij komt dat zij nauwelijks in staat is haar problemen onder woorden te brengen. Met behulp van droombeelden visualiseert de film de verlangens en frustraties van de moeder.

Trefw.: meervoudig gehandicapten/ kinderen/ moeders

SPELREGELS

Joke Menssink, Nederland, 1986, 45 minuten, video.

"Spelregels" is de registratie van een theaterproductie over seksualiteit en de relatie tussen wel en niet-gehandicapten. De uitvoerenden zijn leden van de amateurtoneelgroep "Met en

zonde(r)". In korte scènes worden de seksualiteitsbeleving en relatieproblemen tussen gehandicapten onderling en tussen wel- en niet-gehandicapten voor het voetlicht gebracht. Op speelse wijze wordt ingegaan op de problemen waar gehandicapten mee te kampen hebben, bijvoorbeeld wanneer ze met elkaar willen vrijen. Dat kan ongewild tot komische situaties leiden, zoals uit de voorstelling blijkt. Maar het zet tegelijk aan het denken, en daar was het de makers vooral om te doen. Gemaakt in opdracht van SOG Regio Noord.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ seksuele relaties/ seksueel gedrag

SPREKENDE OGEN

Leendert Pot, Nederland, 1999, 43 minuten, video.

Nathalie (22) en Nicole (23) wonen met nog twee andere zwaar lichamenlijk gehandicapten in het Bolwerk, een woonproject in Hoorn. Ze hebben er ieder hun eigen appartement, maar door hun handicaps hebben ze 24 uur per dag begeleiding nodig, waarbij ook hun ouders regelmatig een handje bijsteken. Omdat noch Nathalie noch Nicole kunnen praten is communicatie een probleem. Nicole kan nog wel ja zeggen, maar Nathalie kan slechts reageren met haar 'sprekende' ogen. De kunst is om de juiste vragen te stellen, al dan niet aan de hand van een aanwijsboek met symbolen of gangbare begrippen. Filmmaker Leendert Pot probeert het een paar maal, maar moet het afleggen tegen de routine van Nathalie's vaste begeleidster die snel to the point weet te komen.

De film toont beelden uit het dagelijks leven in het woonproject. De noodzakelijke, intensieve verzorging, maar ook de lol die de twee meiden beleven wanneer Nathalie haar favoriete housemuziek opzet en de rolstoelen door de kamer dansen. Want ondanks de zware handicaps is er veel levensplezier met af en toe ook een dip, bijvoorbeeld wanneer Nathalie hartverscheurend huilend aan haar ouders laat weten hoe graag ze zou willen lopen. Ook voor Nicole speelt lopen een belangrijke rol. Haar been is net geopereerd en daarom zit ze tijdelijk in een gipsbroek, die haar nog meer hindert in haar bewegingen. Hoewel ze het goed kan vinden met Nathalie wil ze toch het liefst zelfstandig wonen. Ze heeft een vriend in een rolstoel die af en toe op bezoek komt en de gedachte aan samenwonen windt haar zichtbaar op. Op de achtergrond spelen begeleidsters en ook ouders hun rol bij de opvang van Nathalie en Nicole. Ze zijn onmisbare schakels in een leven met ups en downs, maar ook met opmerkelijk veel wilskracht en vitaliteit.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/adl/communicatie/woonvormen

SUPPORTED EMPLOYMENT WERKT!

Jan IJzerman, Nederland, 1994, 29 minuten, video.

In deze film wordt aangetoond dat mensen met een visuele en een verstandelijke handicap, mits goed begeleid, op een aangepaste manier toch nog een rol kunnen spelen in het bedrijfsleven. Zoals Joost (met een gezichtsvermogen van 2%), die als hulpje van de bode werkt op het gemeentehuis, of Twan die twee ochtenden werkt in een lijstenmakerij en Co en Bert die af en toe schoonmaakwerk doen voor een garagebedrijf. Alle vier wonen in het centrum voor meervoudig gehandicapten Bartiméushage in Doorn, van waaruit ze via scholing en training (onder andere via de Goldstein-methode) zijn geprepareerd voor het werken buiten de inrichting. Een Goldstein-trainer vertelt over de methode die gehanteerd wordt om sociale vaardigheden te ontwikkelen, terwijl een arbeidsconsulente en een orthopedagoog vertellen over het belang van video-observaties op de afdeling. Veel bewoners denken dat ze meer zien dan ze werkelijk zien, zo blijkt uit de observaties van een visuoloog die in het geval van Twan vrij exact kan vaststellen hoe het met diens gezichtsvermogen is gesteld. Deze meetresultaten zijn samen met psychologische gegevens (een sterkte-zwakke analyse op basis van de Goldstein-scorelijst) en de video-observaties op de afdeling van belang voor de 'job coaches' die de buitenshuis werkende bewoners

daadwerkelijk moeten instrueren en begeleiden. Zij leggen uit hoe dat van geval tot geval in zijn werk gaat, waarna tot slot de werkgevers vertellen wat hun ervaringen zijn met deze uitzonderlijke werknemers.

Trefw.: begeleid werken/ arbeidsbemiddeling/ meervoudig gehandicapten

TOURETTE SYNDROME : THE SUDDEN INTRUDER

Barnett Addis, USA, 1978, 46 minuten, Engels gesproken, video, huur f.35,-, koop f.75,-. Informatieve documentaire over mensen met een Tourette-syndroom, ofwel het hebben van een 'tic'. Uiteenlopend van ongecontroleerde bewegingen tot onaangepast gedrag via het uiten van obsceniteiten ('verbal tics'). Iets waarvoor de omgeving vaak weinig begrip toont, omdat het niet als een ziektebeeld wordt herkend. Deskundigen hebben ook vaak moeite met diagnostiseren en denken aan schizofrenie en psychotisch gedrag, terwijl de oorzaak vaak fysisch is. In een kort historisch overzicht worden het ziektebeeld en de vormen van behandeling door de jaren heen geschetst. De film concentreert zich op drie praktijkvoorbeelden om te laten zien wat TS vooral op het sociale vlak veroorzaakt. Naast TS-patiënten komen ook ouders en deskundigen uitvoerig aan het woord.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ gilles de la tourette-syndroom/ motorische functies

UNIVERSAL LANGUAGE

Keith Burrell, USA, 1989, 30 minuten, film, video.

"Universal Language" is een korte nonverbale speelfilm over Ricky, een dove jongeman, die als mimespeler op straat geld probeert te verdienen voor zijn studie. Hij wil naar een universiteit voor doven, maar dat kost nogal wat en bij zijn vader vindt hij geen gehoor. Tijdens zijn act ziet hij onder de toeschouwers een treurig meisje in een rolstoel, dat zijn medelijden opwekt. Hij volgt haar naar het ziekenhuis en zoekt haar op in haar kamer. Hij heeft een roos voor haar meegenomen en sluit vriendschap met Kim, zoals ze blijkt te heten. Thuis ligt er een brief voor hem met de mededeling dat hij een beurs kan krijgen voor de universiteit. Hij is dolblij, maar zijn vader verscheurt en verbrandt de brief. Dat leidt tot een handgemeen tussen vader en zoon, waarbij Ricky het huis uitvlucht en troost zoekt bij Kim.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ doofheid/ relaties/ communicatie

VAN BEWONER NAAR MEDEWERKER

Jan IJzerman, Nederland, 1994, 28 minuten, video.

'Van bewoner naar medewerker' is een film over de afdelingen voor bewoners van het centrum voor meervoudig gehandicapten Bartiméushage in Doorn. Hier werken bewoners met een visuele en een verstandelijke handicap die niet zelfstandig aan de slag kunnen in een Sociale Werkplaats of het gewone bedrijfsleven, maar die onder supervisie van werkbegeleiders eenvoudig productiewerk verrichten op afdelingen. Daarbij is het gevoel ergens bij te horen, ergens bij betrokken te zijn, belangrijker dan het resultaat van de productie, al telt het economisch nut wel mee. Maar de meerwaarde is het gevoel je als bewoner op de een of andere manier nuttig te kunnen maken. Naast gewerkt wordt er door de bewoners ook meegepraat in de medewerkersraad en is er net als in het gewone bedrijfsleven regelmatig werkoverleg. Bewoners en begeleiders vertellen over hun werkzaamheden in bijvoorbeeld de werkplaats Driebergen, waar fietsen worden gerepareerd of auto's gewassen, de boerderij Langbroek, met naast varkens en kippen een moestuin en een kruidentuin.

Binnen de inrichting zelf is er de afdeling Gildehoek, waar eenvoudig industrieel werk wordt verricht. Regelmatig valt het woord verzelfstandiging en arbeid blijkt daarin een stimulerende rol te kunnen vervullen.

Trefw.: begeleid werken/ meervoudig gehandicapten

WAAR WAS IK OOK WEER GEBLEVEN?

Yvonne Kroon van Diest, Ned., 1983, 20', film.

"Waar was ik ook weer gebleven?" is de eindexamenfilm (Nederlandse Film- en TV Academie) van Yvonne Kroon van Diest over cabaretière Dolly Vonk. Een jonge vrouw die, nadat ze een paar jaar geleden blind is geworden, weigert "zich te laten wegstoppen in een instituut", zoals ze het zelf noemt, maar die in plaats daarvan met hulp van anderen haar theatercarrière probeert voort te zetten. De film is een registratie van een van haar optredens, afgewisseld met interviews voor, tijdens en na de show, waarin ze met veel gevoel voor humor en relativering vertelt over haar handicap en over haar ambitie om toch door te gaan op de ingeslagen weg.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten

WEIRDED OUT AND BLOWN AWAY

Susan Greytak, USA, 1985, 42 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

Een film van de Amerikaanse cineaste Sharon Greytak, zelf gehandicapt, en een van de vijf mensen die in de film geïnterviewd worden over het gehandicapt zijn. Aan de orde komen zaken als de reacties op straat, reacties van personeelsfunctionarissen wanneer er plotseling een sollicitant(e) in een rolstoel binnenrijdt, de reacties die bijvoorbeeld kleding oproept: iemand in een rolstoel mag er niet vlot, modern of sexy uitzien. Er wordt lang gepraat over seksuele relaties, de mislukkingen en de problemen, en over de competitie met de niet-gehandicapten. Zonder bij voorbaat te appelleren aan gevoelens van sympathie (of medelijden) wordt een algemeen beeld geschetst van de problemen waarvoor gehandicapte mensen in het dagelijkse leven en vooral in de omgang met anderen staan.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/ arbeidsrehabilitatie/ relaties

WELKE HANDICAP HEB JIJ?

Toonder Geesink Multifilm, Ned., 1983, 20', video.

"Welke handicap heb jij?" is een film die gaat over een schoolklas, waarin een aantal kinderen zit met een handicap. De bedoeling van deze film is dat kinderen meer begrip opbrengen voor mensen met een handicap, en dan vooral ook niet direct zichtbare handicaps als astma, suikerziekte, of andere lichamenlijke en geestelijke stoornissen. De film is gemaakt voor een algemeen publiek, met name jongeren in de hoogste klassen van het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. Gemaakt in opdracht van het National Reumafonds.

Trefw.: lichamenlijk gehandicapten/Nationaal Reumafonds

WELKOM IN HET LEVEN

Stine Korst, Denemarken, 1988, 42 minuten, Nederlands ondertiteld, video.

In deze film schetst de Deense cineaste Stine Korst een portret van vijf merendeels jonge mensen met een handicap. Het accent ligt op de verhalen van ouders die vertellen over hun gevoelens en ervaringen met een gehandicapt kind. Om te beginnen vertellen enkele moeders over hun verdriet en vertwijfeling toen zij merkten dat hun kind gehandicapt bleek te zijn. Zoals Peter, die geboren is met onvolgroeide ledematen, en Lau, een jongen van een jaar of 7, die lichamenlijk en geestelijk gehandicapt is als gevolg van een hersenbloeding. Zijn moeder

vertelt hoe moeilijk het was om te accepteren dat hij gehandicapt was, omdat de artsen eerst lange tijd beweerden dat hij gewoon gezond was. Ook de moeder van Fie (13) had moeite met het accepteren van de handicap van haar dochter nadat die op haar 4de verjaardag was getroffen door een hersenbloeding. Maar nog pijnlijker was de ervaring dat zij Fie na verloop van tijd niet meer thuis kon verzorgen en haar moest onderbrengen in een tehuis. Haar schuldgevoelens maken haar tot een lastige ouder voor het instituut, zoals ze zelf constateert. Daarbij komt haar bezorgdheid voor de toekomst van Fie die in de puberteit zit en geen uitweg heeft voor haar gevoelens van verliefdheid. De film wordt besloten met de portretten van twee mensen die zichzelf ondanks hun handicap goed weten te redden in de maatschappij.
Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ gezinnen/ kinderen/ jeugd

WIJ ZIJN DUS GEHANDICAPTE VROUWEN

Jeanne Klaassen, Nederland, 1991, 29 minuten, video.

Impressie van een manifestatie van gehandicapte vrouwen die op 8 juni 1991 in Utrecht plaats vond. Thema van de manifestatie was de deskundigheid, kracht en activiteit van gehandicapte vrouwen. Het programma bestond uit lezingen, optredens en workshops. Doel van de manifestatie was gehandicapte vrouwen nader tot elkaar te brengen en bewust te maken van de mogelijkheden die tot hun beschikking staan om zich te uiten en te ontplooiën. Aan het woord komt onder andere een emancipatiewerkster die een vurig pleidooi houdt voor zelfvertrouwen en positief denken bij gehandicapte vrouwen. Een andere vrouw vertelt over de noodzaak je energie zoveel mogelijk te bundelen en op jezelf te richten. Positief staan tegenover jezelf is de belangrijkste boodschap van de manifestatie. Een handicap hebben betekent dat je anders bent dan de meeste mensen, maar niet minder. De film toont verder fragmenten van optredens tijdens de manifestatie en van een cursus zelfverdediging, speciaal opgezet voor gehandicapte vrouwen. Besloten wordt met reacties van verschillende bezoekersters. 'Wij zijn dus gehandicapte vrouwen' werd gemaakt in opdracht van de Federatie Nederlandse Gehandicaptenraad en is voorzien van ondertitels.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ vrouwen/ emancipatie

ZE ZEGGEN DAT IK NIET DANSEN KAN

Sietse Hielema, Nederland, 1980, 50 minuten, film, huur f 35,-

Korte speelfilm over Steven, een jongen van 17, die als gevolg van een ernstig ongeluk zijn beide benen kwijtraakt. Vanaf dat moment kan hij zijn hobby, discodansen, verder vergeten. Nadat hij uit het ziekenhuis is ontslagen komt hij in een revalidatiecentrum terecht, waar hij moet leren lopen met prothesen. Tijdens de revalidatieperiode komt hij in een geestelijke crisis terecht. Een in het centrum werkende stagiaire bekommert zich om hem en met behulp van haar slaagt Steven erin zijn depressie te overwinnen. Langzamerhand leert hij zichzelf op alle fronten weer aardig te redden.

Trefw.: lichamelijk gehandicapten/ revalidatie/ aanvaarding

DE ZIN VAN WOORDEN

Dineke Bult, Nederland, 1986, 28 minuten, video.

"De zin van woorden" bestaat uit een interview met een afasiepatiënte en haar echtgenoot. De vrouw heeft afasie als gevolg van een lichte hersenbloeding en kan als gevolg daarvan niet meer lezen en nauwelijks spreken. Het kost haar de grootste moeite om een samenhangend

verhaal te vertellen, zoals duidelijk blijkt uit deze film, waarin de echtgenoot voortdurend het gesprek van zijn vrouw moet afmaken. Maar ook zijn gevoelens komen ter sprake. Hij vertelt over de emoties en de veranderingen die de ziekte van zijn vrouw hebben veroorzaakt in hun beider relatie.

Trefw.: afasie/ relaties/ huwelijk/ emoties